

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec (med vojsko dve do tri številke skupaj) in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron, za dijake 4 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

Poročilo o občnem zboru

Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo.

27. novembra se je po dobi štirih vojnih let zopet vršil občni zbor Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo. Pred zborovanjem je v stolni cerkvi daroval g. stolni kanonik Ivan Sušnik tiho sv. mašo, pri kateri je pel stolni cerkveni zbor s spremljevanjem orkestra in orgelj. Izvajali so p. H. Sattnerjevo VII. mašno iz zbirke osmih mašnih pesmi, Mlinar-Cigaletovo: sv. Cecilijo, dr. Kimovčev: Svet iz staroslovenske maše, (rokopis) Premrlovo: Sree preljubeznivo (rokopis) in Gerbičev: Marijina lepota (št. 15 iz zbirke 20 Marijinih pesmi). Zbor je bil zelo dobro naštudiran, orkester (gledališki) je igral precizno, izvajanje je posebno vsled bogate instrumentacije napravilo na mnogih mestih sila mogočen vtis. Le to je nekoliko motilo, da je bil zbor v primeri z orkestrom prešibek in se je semtertja skoro vtopil v instrumentih.

Po službi božji se je zbralo v kongregacijski dvorani knezoškofijske palače dokaj duhovnikov in organistov ter drugih prijateljev cerkvene glasbe. Društveni pokrovitelj, presv. g. knezoškof je odšel po važnih opravilih v Zagreb, poslal pa je društvu iskren pozdrav in blagoslov.

Občni zbor otvori društveni predsednik č. g. p. Hugolin Sattner, ki je povdarjal, da so vojne razmere in glokoko segajoči državni preobrati ohladili zanimanje za glasbo in da je zavoljo tega tudi Cecilijino društvo moralo precej trpeti. Na korih je tekom vojne manjkalo vedno več pevskih moči, moški so šli na fronto, ženske pa so se borile z gospodarstvom in aprovizacijo: nazadnje nam je kruta vojna oplenila še orglje. Trdno pa upamo, da se bo sedaj po končani vojni zanimanje za glasbo zopet poživilo, da bodo naši kori zopet oživelili in društvo tem krepkeje zastavilo vse svoje moči za napredek cerkvene glasbe.

Nato je poročal društveni tajnik Fr. Zabret o življenju in delovanju Cecilijinega društva tekom vojne dobe. Poročilo se je glasilo:

Ravno štiri leta so pretekla po zadnjem občnem zboru Cecilijinega društva, ki se je vršil 25. novembra 1914. Svetovna vojska, ki je po pre mnogih društvih zamorila vse življenje ali pa ga vsaj močno oslabil, tudi

mimo našega društva ni šla brez precej globokih sledi. Vendar pa more imeti društvo veselo zavest, da je kljub morilni vojni furiji veliko trdneje vztrajalo pri svojem delu kot druga društva in je tudi med vojsko vršilo svojo kulturno nalogo, kolikor mu ni bilo vsled vojnih razmer naravnost in popolnoma onemogočeno.

Nekako zrelo in toplomor vsega društvenega delovanja je društveno glasilo „Cerkveni Glasbenik.“ Urednik bi Vam mogel natančneje povedati, koliko težav je imel tekom vojne z izdajanjem društvenega glasila. Tiskarne so bile preobložene z delom, priloga se niti v Ljubljani tiskati ni mogla, temveč jo je moral urednik pošiljati na Dunaj. A kjub temu „Cerkveni Glasbenik“ je izhajal, dasi ne tako v redu; vzdržal je, medtem ko so morali mnogi drugi strokovni listi pri nas in drugod prenehati. Prav zato mislim, da mora biti Cecilijino društvo uredniku prav posebno hvaležno. In če društvo ves čas vojne ne bi drugega naredilo, kot da je kljub velikanskim oviram izdajalo svoje glasilo, bi morali reči: veliko je storilo.

Prav posebno pa je „Cerkveni Glasbenik“ po svoji vsebini zrelo društvenega življenja. In tu vidimo, naj si bo že v člankih ali glasbeni prilogi, kako društvo vedno stremi umevati načela in zahteve, ki jih danes stavi cerkveno-glasbena umetnost. Stoječ strogo na stališču „Motu proprio“ papeža Pija X. in okrožnice ljubljanskega knezoškofa o cerkveni glasbi polaga društvo veliko važnost na gojitev koral a. Ravno zato je v „Glasbeniku“ vse polno daljših in krajših razprav o tradicionalnem koralu. Cec. društvo je tudi založilo ter izdalo med tem časom „Tradicionalno psalmodijo“ izpod peresa nad vse večjega koralista Frančiška Ferjančiča.

Obenem pa je društvo globoko umevalo potrebo, ki jo danes čutimo bolj kot kdaj preje: cerkveno ljudsko petje. Ne samo, da je „C. Glasbenik“ prinašal o tem poučnih člankov, društveni odbornik kanonik dr. Kimovec je priobčil daljšo razpravo tudi v „Bogoljubu“ in jo končal v „Vzajemnosti“, tako da je bilo vprašanje o ljudskem petju po naših cerkvah vsestransko pojasnjeno. Hkrati se je društvo v mnogih sejah posvetovalo o tem vprašanju, tako da so bila osnovna načela dana. Treba je bilo preiti le še v prakso, kar je pa seveda veliko težavneje in zahteva daljšo dobo, da se ta načela uresničijo. Društvo je uvidelo, da je treba tu najprvo ljudskih pesmaric. V tej zadevi je pa vojska zelo kruto vmes posegala. Kljub temu je med tem izšla Premrlova „Cerkvena pesmarica za mladino.“ Ta pesmarica ima edinole to napako, ki ni majhna, da je izšla dosedaj samo v partituri, kar silno otežuje poučevanje. Toda tudi temu so krive vojne razmere. Društvo je v svojih sejah izdelalo načrte še za nadaljnje zbirke, ki pa naj bi izšle deloma v sporazumu z drugimi slovenskimi škofijami; toda ti načrti morajo čakati mirnih časov.

V „Cerkvenem Glasbeniku“ opažamo tudi v besedilu, posebno pa še v glasbeni prilogi, da društvo dobro umeva načela moderne glasbe. Dasi društvo visoko ceni starejšo glasbo, če odgovarja umetniškim zahtevam, vendar mu je vsaka nepotrebna konservativnost v tem oziru anahronizem in dokaz pomanjkanja umetniškega čustvovanja. Vsak čas govori po svoje in

— če ni sterilen — ustvarja svoj umetniški slog, in tako je tudi v glasbi. V tem oziru zlasti je skušal „Cerkveni glasbenik“ v teh štirih letih zahteve in načela moderne glasbe razgljablјati, pojasnjevati, izpodbijati razne predsodke, v glasbeni prilogi pa je prinašal vzore moderne cerkvene pesmi, ki je pri vsem svojem modernem izražanju vsa prežeta cerkvenega duha in zna govoriti iz srca v srce. In v tem oziru smemo biti ponosni na „Glasbenika“ in na Cec. društvo, ker vemo, da prav nič ne zaostaja za svojo sestro posvetno slovensko glasbo, temveč jo včasih celo prekaša in ji kaže pot.

Da bi se na Slovenskem cerkvena glasba gojila v popolnoma cerkvenem duhu in po tozadevnih predpisih, je društvo naprosilo svojega odbornika g. Fr. Ferjančiča, naj spiše cerkveno-glasbeno liturgiko, ki bo silno dobro došla ne samo našim organistom, temveč tudi cerkvenim predstojnikom, kateri imajo prvi v svojih cerkvah skrbeti za petje v popolnem soglasju z liturgičnimi obredi in predpisi. G. Ferjančič se je lotil težkega dela in je začel objavljati cerkveno-glasbeno liturgiko v 10. številki „Cerkvenega Glasbenika“ l. 1916. Kakor hitro bo obširno delo končano, ga izda Cec. društvo v posebni knjigi.

Ne dolgo pred začetkom vojske se ustanovila v Ljubljani cerkveno-glasbena komisija, ki je organ knezoškofijskega ordinariata v glasbenem oziru in dela v najožjem stiku s Cec. društvom. Poleg tega so bili imenovani nadzorniki glasbe za posamezne dekanije. Ti nadzorniki so v začetku vojne zelo živahno in pridno vršili svojo nalogo, saj je bilo doposlanih do konca leta 1914 33 poročil na knezoškofijski ordinariat. Toda čim dalje je trajala vojska, tem bolj so postajale razmere nenormalnejše, naši kori so se vedno bolj praznili, organistov je bilo čim dalje manj in naravno je bilo, da je cerkveno petje ob teh razmerah po župnijah močno trpelo. Zato je bilo nadzorovanje v teh okolinostih, čeprav bi radi prometnih razmer bilo semintja mogoče, nepotrebno, ker bi ne podalo pravega stanja cerkvene glasbe v župniji. Prav mnoge župnije so celo morale dolgo časa biti brez organistov, ki so večinoma morali obleči vojaško suknjo in tudi sedaj bo še nekaj časa pomanjkanje, zakaj veliko jih je padlo oz. radi vojnih naporov umrlo. Samo Cerkv. Glasbenik jih našeje 12.

Posebno vlogo pa je igralo Cec. društvo oziroma cerkveno glasbena komisija v znanem herostratskem odloku bivše avstrijske vlade glede pobiranja orgeljskih piščali. Kanonik dr. Kimovec je ves potek v tej zadevi popisal v „Cerkv. Glasbeniku“, zato se ne bom podrobneje spuščal v to žalostno zgodbo; le toliko lahko rečemo, da je bilo takrat naše društvo prvo v Avstriji, ki se je odločno ustavilo vandalskim nameram dotičnih judovskih central, da je s svojim klicem vzbudilo vso avstrijsko cerkveno-glasbeno javnost. Vlada se je ustrašila in je svoj odlok tako bistveno izpremenila, da so našim cerkvam vsaj orglje ostale dasi ne intaktno, toda vendar rabne; veliko orgelj na Kranjskem — nad 100 — pa je bilo popolnoma obvarovanih. Po prvotnih vladnih načrtih bi bile vse orglje popolnoma opustošene in nerabne. Morda je bilo to največje kulturno delo Cec. društva v vojni dobi in ni rodilo sadov samo na Kranjskem, temveč po celi bivši Avstriji.

H koncu naj se spominjam še osebne kronike našega društva tekom vojne dobe.

Letošnje leto je naš prevzvišeni pokrovitelj knezoškof dr. Jeglič praznoval 20 letnico svojega pastirovanja v ljubljanski škofiji. Vsi vemo, kako velik ljubitelj in pospeševatelj cerkvene glasbe je presvitli vladika. Pri II. ljubljanski sinodi je izdal obširna navodila za gojitev cerkvenega petja, pozneje pa okrožnico o cerkveni glasbi v ljubljanski škofiji. Ta okrožnica je za papeževim „Motu proprio“ naša najvišja postava v cerkveni glasbi. Društvo je ob 20letnici Presvitlemu iskreno čestitalo, ljubljanski stolni kor pa je pel pri tihi sv. maši, katero je ob tej priliki daroval prevzvišeni pokrovitelj v ljubljanski stolnici.

Pri zadnjem občnem zboru našega društva je bilo izvoljenih v odbor 9 odbornikov. Med tem časom je zapustil Ljubljano društveni tajnik g. Peter Janež, ki je odšel kot župnik v Vodice, dalje dolgoletni odbornik duhovni svetnik Franc Ferjančič, ki je sedaj župnik v Mavčičah. Odbornik g. Anton Lavrič se tudi ni mogel udeleževati društvenega življenja, ker je bil na bojišču, kjer se je pa vedno rad in toplo spominjal našega društva. Danes ga zopet vidimo v svoji sredi in ga iskreno pozdravljamo. Na mesto prejšnjega tajnika je društveni odbor kooptiral stolnega vikarja Fr. Zabreta.

Posebno bridko pa nas je zadela izguba g. ravnatelja Franca Gerbića, ki je bil društveni odbornik od l. 1899, ter se pridno udeleževal sej, predaval pri cerkveno-glasbenem tečaju l. 1911 v Ljubljani ter spisal knjižico: Metodika pevskega poduka, ki jo je izdalo Cec. društvo in ki je našla splošno priznavanje.

Ker smo ravno pri mrtvih, se moramo spominjati še drugih umrlih odličnih članov našega društva. Tako vpokojenega župnika Janeza Tavčarja, ki je bil v prejšnjih časih delaven sotrudnik Cerkv. Glasbenika, dalje p. Hiacinta Repiča, velikega prijatelja cerkvene glasbe in našega društva; umrl je v Kopru. Potem kapiteljskega kanonika Fr. Povšeta, ki je bil od prvega početka član Cec. društva. Znana Vam je tragična smrt p. Aleksandra Vavpotiča v Kostanjevici pri Gorici. Zelo velika izguba za slovensko cerkveno glasbeno umetnost je bila nenadna smrt orgljarskega mojstra Ivana Milavca, ki je umrl 18. januarja 1915. Brez pretiravanja lahko trdimo, da se njegova dela v umetniškem in tehniškem oziru lahko kosajo z najboljšimi deli svetovnih mojstrov. Smrt ga nam je ugrabila v najlepši moški dobi, v sredi poti njegovega umetniškega razvoja. Kanonik dr. Kimovec mu je v „Cerkvenem Glasbeniku“ v več člankih postavil vreden spomenik.

V istem letu je umrl tudi orgljarski mojster Ignacij Zupan, član stare orgljarske tvrdke bratov Zupan. Postavil je 128 orgelj. S tem je moje poročilo dovršeno.

Po tajnikovem poročilu je podal blagajnik monsignor Viktor Steska podatke o društvenem premoženju, kakor sledi:

Od zadnjega občnega zbora 25. nov. 1914 so minila pravkar 4 leta. Povsod se opažajo slabe posledice tega žalostnega vojnega časa, vendar pa naša društvena blagajna nima povoda, da bi se pritoževala in stokala,

ker je dovolj srečno prebila to dobo. Končni račun namreč izkazuje vsako leto nekaj prebitka.

L. 1914. smo končali s prebitkom	K 1692·44.
L. 1915. je znašala zbirka	" 2646·85.
Dar Kranjske hranilnice	" 200—.
Dar g. St. Premrla	" 100—.
Vpisnina	" 45—.
Šolnina	" 50—.
Obresti obligacije za 2 leti	" 16·80.
	<u>K 3058·65.</u>
Stroški	" 2327·56.
Preostanek	K 731·09.
L. 1916.: Zbirka cerkvenega prispevka	" 4952·55.
Kranjska hranilnica	" 200—.
Šolnina	" 24·20.
Stroški	" 8·40.
	<u>K 5185·15.</u>
Stroški	" 2490·21.
Preostanek	" 2694·94.
L. 1917. Nabirka	" 3976—.
Kranjska hranilnica	" 200—.
Obresti	" 8·40.
Šolnina	" 34—.
	<u>K 4218·40.</u>
Stroški	" 2839·16.
Preostanek	K 1379·24.
L. 1918. Nabirka	" 4450—.
Kranjska hranilnica	" 200—.
Šolnina	" 10—.
Obresti	" 4·20.
	<u>K 4664·20.</u>
Stroški	" 4203·28.
Preostanek	K 460·92.

Čudno se bo morda komu zdelo, da so se l. 1916. dogodki in stroški izdatno povečali. Povod temu dejstvu je dalo „Podporno društvo organistov ljubljanske škofije“, ki je prosilo podpore. Kje naj se vzame podpora? Cecilijino društvo je prosilo prevz. g. knezoškofa pomoči, da bi se prošnja vpoštevala na dek. shodu 20. 1915. Presvetli je prošnji ustregel in določil stolnega kan. dr. Čekala, naj na dek. shodu stavi predlog. To se je zgodilo in sklenilo se je, naj vsaka župnija pošlje Cecilij. društvu na leto od vsakih sto duš po eno krono. (Glej Škof. List, 1915, str. 134). Ta ukrep se je uveljavil za l. 1916.

Od nabranih prispevkov se je iz tega zaklada izdalo organistom podpor l. 1916. za 1100 K, l. 1917. za 1900 K, l. 1918. za 1300 K. Res je, da ti zneski niso kdove kako veliki, toda v resnici so vendar marsikomu podpore zelo prav prišle.

Stroški so bili v teh 4 vojnih letih zelo različni. Učnih ur je bilo deloma mnogo manj, ker ni bilo učencev, tako da je bil nekaj časa en sam razred. Zato je v tem času marsikak strošek odpadel. V posameznostih so se pa nekateri izdatki znatno povežali vsled znane druginje, na pr. za drva, plin, elektriko, snaženje prostorov itd. Ker pa je bilo dovolj dohodkov, so se ti izdatki lahko pokrili.

Blagajnik mora v imenu Cecilij. društva zahvaliti svoje dobrotnike in podpornike.

1. Presv. g. knezoškofa za blagonaklonjeno podporo, za prepustitev prostorov za orgljarsko šolo v Alojzijevišču in za dovoljenje, da smemo danes zborovati v tej dvorani.

2. Vse cerkvene predstojnike za redno vplačilo prispevkov.

3. Kranjsko hranilnico za vsakoletni dar à 200 K.

4. G. St. Premrla za dar 100 K.

5. Vse druge dobrotnike in časopisje za dobrohotno pospeševanje društvenih namenov. Bog jim povrni!

G. Stanko Premrl, vodja orgljarske šole poroča:

Nalogo imam podati poročilo o orgljarski šoli za čas od zadnjega občnega zbora do danes.

Žalostni čas strašne svetovne vojske, ki smo ga doživljali skozi več kot 4 leta, tudi mimo naše šole ni šel brez sledu. Poznal se ji je močno in se še to uro pozna. Ravno v šolskem letu, ki smo ga začeli jeseni 1914/15, t. j. v prvem vojnem letu, se nam je priglasilo izredno veliko število učencev; sprejeli smo jih 24. Žetev je obetala biti bogata, toda samo obetala, ker prišlo je vse drugače, kot smo mislili. Že meseca oktobra je bil kot prvi k vojakom vpoklican učenec Albin Sever, tekem šolskega leta pa pozneje še 7 učencev. Eden od teh, izredno priden, nadarjen in dober mladenič Leopold Gostič je umrl na posledicah bolezni, dobljene v vojski. Od vseh imenovanih, v prvem vojnem letu k vojakom vpoklicanih učencev, ni do danes končal šole še nobeden. Poleg tega je med šol. letom 1914/15 nekaj učencev prostovoljno izstopilo iz šole. Koncem imenovanega leta je šolo dovršilo 6 učencev. Od teh so pozneje štirje služili v vojski in to, kar so se v šoli naučili, več ali manj pozabili. — V šolskem letu 1915/16 smo imeli samo 8 učencev. K vojakom vpoklicani se seveda niso vrnili, novih je pa tudi prav malo prišlo. Šolo so dovršili v onem letu samo trije učenci, dva sta bila pozneje potrjena in vzeta k vojakom, tretji — Valentin Kolenc — je umrl 9. novembra letos doma na Vojskem nad Idrijo vsled španske bolezni. — L. 1916./17. v orgljarski šoli ni bilo pouka. Vzrok je bil predvsem ta, ker so nam izmed l. 1915./16. ostalih petih učencev vzeli zopet štiri k vojakom, in se je tudi novih tako malo priglasilo, da se ni izplačalo za par učencev otvarjati šole. Da bi pa šolo trajno, do konca vojske imeli zaprto, bi nikakor ne bilo prav.

Zato smo jo v l. 1917./18. zopet otvorili in sprejeli poleg enega od prej preostalega še 11 prvoletnikov, torej skupno 12 učencev. Izmed teh smo tekom leta dva odslovili, tako da jih je ostalo koncem leta še deset. Končal ni šole lani nobeden. Upamo, da bomo, če Bog da, letos imeli nekaj absolventov izmed 12 učencev, ki v tekočem šolskem letu pohajajo v šolo. Lani smo sprejeli v šolo dva vojna invalida; eden izmed njiju bo postal, tako upamo, dober organist, drugi se je izkazal kot nezmožen in smo ga letos odslovili. Tekom lanskega šolskega leta je šola nudila priliko tudi nekaterim organistom — vojnim invalidom, da so se mogli nekoliko v šoli vežbati. Dva bivša učenca in pozneje črnovojnika sta pred dobrim tednom vstopila nazaj v šolo.

Pouk v glavnih predmetih, namreč glasbenih, ki se poučujejo na naši šoli, se je vršil zadnja leta dokaj redno in nepretrgano, razun cerkveno-glasbene zgodovine, ki se lani ni poučevala. Postranski predmeti: lepopisje in računstvo so se le v prvih letih nekoliko poučevali. Za knjigovodstvo in združništvo pa ni bilo mogoče dobiti učitelja. Če Bog da, se bodo ti predmeti zopet letos po možnosti uvedli. Kot nov predmet je od letos vpeljan verouk.

Javno izpraševanje in produkcije koncem šolskega leta so se zadnja leta opustile.

Učiteljske moči so se zadnja leta precej menjavale. Tako sva na pr. v l. 1914./15. poučevala klavir učitelj Glasbene Matice gosp. Vedral in jaz, l. 1915./16. sem poučeval sam, lani sva si ta pouk delila z g. organistom Zdešarjem, letos pomaga zopet g. Vedral. Liturgiko in cerkveno-glasbeno zgodovino je do konca šol. leta 1915./16. poučeval bivši semeniški nam. vodja gospod Ferjančič. Po njegovem odhodu iz Ljubljane je liturgiko poučeval lani sedanji tajnik V. L. S. bivši stolni vikar g. Fran Zabret, letos poučujem liturgiko sam, cerkveno-glasbeno zgodovino pa je prevzel gosp. ravnatelj dež. muzeja prof. dr. Jos. Mantuani. G. kanonik dr. Kimovec poučuje zadnja leta v šoli neprestano razun v lanskem šolskem letu, ko je vsled bolezni bival zunaj na deželi. Za poučevanje verouka smo naprosili tajnika S. K. S. Z. g. Komljanca, ki je to rad sprejel.

Začetkom vojne smo morali eno šolsko sobo oddati Rdečemu križu. Ima jo še danes. Vsled izgube dotične zelo pripravne sobe smo bili zelo in vsestransko oškodovani. Trpel je predvsem klavir, ki smo ga prestavili v drug slabejši prostor, drugič so nam zabarikadirali električni ventilator, oziroma motor, tako da smo večkrat težko do njega prišli, kadar je bilo potreba, pa tudi mraza smo v oni drugi sobi precej prestali; oddana soba ima namreč dobro pravo peč, druga manjša, v katero smo klavir prestavili, pa le slabo plinovo. Odbor je sklenil, da se podstavi v to sobo železna peč, kot se je to zgodilo v največji šolski sobi, kjer imamo zdaj glede kurjave stvar urejeno.

Učenci so zadnja leta vobče pridni in se dosti dostojno vedejo. Nekateri se vadijo na klavirju doma, večina pa v šoli, na orgljah seveda tudi; en učenec, frančiškan p. Tadej Leko iz Mostarja, stanuje v franč. samostanu in ima tam orglje za vajo na razpolago. Šola si je nabavila pred tremi leti

nov harmonij, ki je učencem na razpolago. Iz šolske knjižnice si izposojajo učenci navadno na 14 dni razne knjige in liste, na razpolago so jim tudi razne muzikalije. Večina učencev se udeležuje pevskih vaj za stolnico po dvakrat v tednu. Ob nedeljah popoldne prihajajo v stolnico h krščanskemu nauku, nekateri vsak dan ministrirajo pri sv. mašah.

Vodstvo orgljarske šole in učitelji so se kakor pred vojsko, tako tudi tekom nje trudili, da bi izobrazili učence v dobre liturge in pevce, v spretno organiste in pevovodje, ter jih vzgojili v značajne, Bogu, Cerkvi, svojemu rodu in svojemu poklicu zvesto udane može. Za istimi cilji hočemo stremiti tudi po vojski. Trdno in zanesljivo pa upamo, da bodo s svetovnim mirom in v novi naši jugoslovanski državi tudi za našo orgljarsko šolo nastopili še lepši in ugodnejši časi, še boljše in veselejše razmere kot so bile kedaj prej. V to daj Bog svoj blagoslov na priprošnjo sv. Cecilije!

Končno je govoril o cerkvenem ljudskem petju kanonik dr. Frančišek Kimovec. Njegovo silno zanimivo in stvarno predavanje priobčimo v eni prihodnjih številkih.

V debati, ki je sledila govoru gosp. kanonika, je povdarjal kanonik dr. Gruden velik misijonski pomen cerkvenega ljudskega petja, s čemer se bo ljudstvo bolj privabljal k službi božji, kar je danes toliko bolj potrebno, ker zremo v negotovo bodočnost. Kaplanu Sparhaklu se zdi cerkveno ljudsko petje tudi zato umestno in potrebno, ker slabi cerkveni zbori pogosto odbijajo vernike od službe božje. G. Stanko Premrl pojasnjuje glede izdajanja ljudskih pesmaric, tajnik Zabret priporoča, naj se izdajajo male pesmarice skupno z molitveniki. Predsednik p. H. Sattner sklene debato z zatrdilom, da se bo Cec. društvo sedaj posvetilo vprašanju ljudskega petja ter ga skušalo privedi do končne ugodne rešitve.

Nato so se vršile volitve v društveni odbor. Soglasno in po vzklicu so bili izvoljeni sledeči gospodje: konz. svetnik p. Hugolin Sattner, regens-chori Stanko Premrl, kanonik dr. Fr. Kimovec, ravnatelj knezoškofijske pisarne Jos. Dostal, ravnatelj dr. Jos. Mantuani, msgr. Viktor Steska, duh. svetnik Franc Ferjančič (kot njegov namestnik pevovodja Fr. Zdešar), Anton Lavrič in tajnik Fr. Zabret.

Zborovanje je predsednik gosp. p. Hugolin Sattner zaključil s sledečim navdušujočim sklepnim nagovorom.

Slavni zbor!

Preden zaključim občni zbor, bodi mi dovoljeno izpregovoriti še par besed o namenu cerkvene glasbe.

Bog je vse ustvaril v svojo čast in slavo, on je zadnji cilj vsega stvarstva. Bog nikogar ne potrebuje; vendar če je ustvaril druga bitja, jim ni mogel dati drugega cilja, kakor samega sebe. Stvari tudi Bogu ne morejo koristiti, ker Bog je sam v sebi popolnoma srečen. Jasno je tedaj, da je Bog svet ustvaril v svojo vnvanjo proslavo (gloria Dei externa)

Vsaka stvar je dolžna po svoje delati za slavo božjo. Naša zemlja s svojimi neizvedljivimi globinami, planine naše s snežnimi vrhovi, lepota zvezdnatega nebá: vse, prav vse oznanuje veličanstvo in slavo božjo.

Vse umetnosti proslavljajo genijalnost umetnikov. Med vsemi umetnostimi pa je glasba ona divna hčerka božja, ki je v prvi vrsti poklicana pospeševati vnanjo slavo božjo, ker ona edina je uvrščena v cerkveno bogoslužje. Druge umetnosti so neme; govorijo sicer po svojih umotvorih, a vsakdo jih ne razume. Beseda „glasba“ pa nam pravi, da je ta umetnost glasna; vsakdo jo čuje, in jo tudi ume, ker govori od srea do srea.

Dovršena glasba je višek kulture vsakega naroda, in dovršena cerkvena glasba je višek lepote cerkvenega bogoslužja. — Mi člani Cecilijinega društva smo vedno stremili za dovršeno cerkveno glasbo. Mnogo smo dosegli, ali naša naloga še ni izpoljena in nikdar ne bo. Kajti veda in umetnost je taka, da nam stavlja čedalje večje zadače, čimbolj smo prodrli vanjo.

Tudi zanaprej hočemo služiti sveti glasbi, prepričani, da delamo v popolnem soglasju z vatikanskim zborom, ki uči (4. de fide et ratione): „Cerkev ne ovira nobene vede in umetnosti, marveč jo dviga in pospešuje na raznothere načine; kajti znane so ji koristi, ki prihajajo iz tega za človeško življenje; prepričana je veliko več, da veda in umetnost, ki izbaja iz vsega-vednega Boga, vodi po božji milosti zopet k Bogu.“

Vojška je zaenkrat končana, vse se vrača k poprejšnjemu poklicu. Nova vnema napolnjuje zopet naše kore in zборе. Začnimo magari od kraja, kjer je potreba. Zasnujmo pevske šole, izvežbajmo zборе in pojmo v čast božjo, dokler se ne preselimo v sveta nebesa, in se uvrstimo v oni Cecilijin zbor, ki bo Boga proslavljal celo večnost.

Cerkvenoglasbena liturgika.

Fr. Ferjančič.

(Dalje.)

g) Ofertorij.

Po veri (oziroma evangeliju) poljubi mašnik oltar ter se na to obrne proti vernikom s pozdravom „Dominus vobiscum.“ Pevski zbor mu odgovori z „Et cum spiritu tuo.“ Obrnjen proti oltarju zapoje mašnik le še besedico „Orémus“, kar pomenja „molimo“; na to bere po tihem ofertorijevo besedilo, na koru pa ga pojó.

Iz opomina „molimo“ sklepamo po pravici, da je bila nekdanj na tem mestu posebna molitev, katere dandanes ni več; kedaj je odpadla, se ne da določiti. Ofertorijevo besedilo, ki sledi takoj onemu opominu, pač nima oblike molitve.

Ofertorij je bil nekdanj mnogo daljši, nego je dandanes; obsegal je namreč antifono in več psalmovih vrstic. Peli so ga tegaj, ko so verniki nosili k oltarju darove, zlasti kruh in vino; izmed onih darov so potem mašniki odbrali tvarino za presveto daritev. Kakor je to donašanje trajalo več ali manj časa, je bil tudi ofertorij daljši ali krajši. V poznejši dobi, ko je to darovanje vernikov prenehalo, so odpadle tudi psalmove vrstice

in je ostala le antifona, ki se sedaj imenuje ofertorij. Ostanek nekdanjega daljšega ofertorija imamo še pri črnih mašah, najbrže zaradi tega, ker se je pri črnih mašah ohranilo donašanje darov tudi še v nekaterih poznejših stoletjih.

Besedilo ofertorijevo je vzeto skoro izključno iz sv. pisma, zlasti še iz knjige psalmov; nanaša se pa, kakor pri introitu, v prvi vrsti na pomen praznikov.

Ofertorij se poje lahko koralno ali večglasno. Koralne melodije za ofertorij so jako bogate in posebno prikladne za solospjev. V gradualu stoji opomba, da kakor introit, intonirajo tudi ofertorij eden, dva ali štirje pevci, zbor pa nadaljuje do konca.

Neki odlok zbora za sv. obrede (S. R. C. 10. jan. 1852) določuje, da se pri peti sv. maši sme ofertorij „*submissa voce*“ (polglasno) recitirati, nikdar pa ne opustiti. V naši škofijski okrožnici pa beremo: „Ofertorij se poje kakor graduale, ali pa se recitira in na to poje prikladen motet.“

V velikonočnem času se pridene ofertoriju en aleluja, ako ga še nima; velikonočno soboto pa sploh ni ofertorija ter se dotični čas izpolni s preludiranjem.

h) Prefacija.

Tiha molitev („*secretata*“) se izlije v krasen hvalospjev, ki se imenuje prefacija, to je „predgovor“ k nadaljni tihi maši ali kánonu. Prefacija obsega tri dele: 1. uvod s tremi verzi in odgovori, 2. zahvalo, in 3. povečevanje Boga v zvezi s serafskim hvalospjevom.

Uvod se glasi tako:

V. Per omnia saecula saeculorum.

R. Amen.

V. Dóminus vobiscum.

R. Et cum spírítu tuo.

V. Sursum corda.

R. Habémus ad Dóminum.

V. Grátias agámus Dómino, Deo nostro.

R. Dignum et justum est.

V. Od vekomaj do vekomaj.

O. Amen.

V. Gospod z vami.

O. In s tvojim duhom.

V. Kvišku srca!

O. Imamo jih pri Gospodu.

V. Hvalo dajajmo Gospodu, Bogu našemu.

R. Spodóбно in pravično je.

Pevski zbor še mora v svojih odgovorih ravnati po mašnikovem predpevanju. Prefacija se poje lahko na tri načine: ali na preprosti način (*tonus ferialis*), ali na slovesen način (*tonus solemnis*), ali na slovesnejši način (*tonus solemnior*). Na preprosti način se poje prefacija o ferijah, to je o takih dnevih, ko ne obhajamo spomina nobenega svetnika; nadalje o najnižjih svetniških godovih, ki so v cerkvenem koledarju zaznamovani z besedo „*simplex*“; nadalje pri zasebnih votivnih mašah, slednjič pri črnih mašah. V vseh drugih slučajih se poje prefacija na slovesen način. Takoimenovani slovesnejši način (*tonus so-*

lemnior) pa ni nikakor predpisan, temveč se sme poljubno („ad libitum“) uporabljati o višjih praznikih. Seve, ako hoče mašnik peti prefacijo v tem slovesnejšem tonu, bo pač preje obvestil o tem tudi pevski zbor, da bo mogel pravilno odgovarjati.

Prefacija je jako lep in vzvišen spev, ki kljub preprosti melodiji mogočno vpliva na človeško srce. V vzhodni cerkvi so ohranili vseskoz samo eno prefacijo, v zapadni cerkvi pa so sčasoma vpeljali mnogo prefacij; v nekaterih misalih sedmega in osmega stoletja ima skoro vsaka maša svojo posebno prefacijo. Dandanes imamo v misalu enajst prefacij „in tono solemni“ in ravno toliko „in tono solemniori“; „in tono feriali“ pa jih je osem. Organist ne sme z orgljami spremljati mašnika, ko poje prefacijo, — to prepoveduje „Caeremoniale Episcoporum“ in odlok zbora za svete obrede z dne 27. januarja 1899.

i) Sanctus.

„Sanctus“ je s prefacijo v najtesnejši zvezi in naj se po prefaciji takoj prične, če mogoče brez vsake predigre.

Besedilo tega speva se glasi:

Sanctus, sanctus, sanctus

Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt coeli et terra gloria tua.

Hosanna in excélsis!

Svet, svet, svet si ti,

Gospod, Bog vojnih čet.

Polna so nebesa in zemlja
slave tvoje.

Hosana na višavah!

Sanctus se ne sme okrajšati; vendar je dovoljeno (Caer. ep. I. 28.), posamezne odstavke tudi polglasno recitirati s spremljanjem orgelj. Ker pa taka recitacija zaradi kratkega besedila ni potrebna, se je pač nihče ne poslužuje. Pri večglasnih skladbah je paziti na to, da niso predolge ter da ne zadržujejo duhovnika v njegovem liturgičnem opraviilu. Naša škofijska okrožnica določuje v tem oziru: „Sanctus naj ne bo predolg, kajti do povzdigovanja mora biti končan, in če ni, naj duhovnik počaka, da se povzdigovanje godi v sveti tihoti.“ Isto poudarja tudi motuproprij Pija X.

Med povzdigovanjem bi se po splošnih predpisih (Caer. ep. II. c. 8. 70.) smelo tiho preludirati („cum omni gravitate et melodia“); naša škofijska okrožnica pa to naravnost prepoveduje rekoč: „Med povzdigovanjem in blagoslovom s svetim Rešnjim Telesom naj vlada sveta tihota. Tako je bila dosedanja navada, tako naj tudi ostane.“

j) Benedictus.

Benedictus, qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excélsis!

Blagoslovljen, ki pride v imenu Gospodovem.

Hosana na višavah!

Naša škofijska okrožnica pravi: „Benedictus se poje neposredno po povzdigovanju.“

Mašnik sam ne loči Benedictusa od Sanctusa, temveč moli oba skupaj pred povzdigovanjem. Ravno tako je tudi v novih koralnih knjigah Benedictus takoj za Sanctusom; vmes ni nihi navadne sklepne pavze. Iz tega sklepajo mnogi, da se vsaj koralni Benedictus sme peti takoj za Sanctusom in že pred povzdigovanjem. Drugi pa, sklicujé se zlasti na odlok 4243 z dne 16. dec. 1909, trdijo, da se v vsakem slučaju mora peti Benedictus po povzdigovanju.

Motuproprij dovoljuje, da se sme po Benedictusu peti motet v čast najsvetejšemu Zakramentu. Vendar to bi bilo dovoljeno le tedaj, 1) ako bi se vsled tega nič ne okrajšal liturgični tekst; 2) ako bi to mašnika čisto nič ne oviralo v nadaljevanju šv maše; in 3) ako se besedilo, ki se poje, nanaša na presveti Zakrament. To je pač le tedaj mogoče, ako se Benedictus poje koralno.

„Sveta noč.“

Fran Mlinar-Cigale.

Polni hrepenenja in skrivnostnega pričakovanja smo hitevali otroci na sveti večer k polnočnici. Spominjam se še čisto natančno, da sem s svetim strahom v srcu pričakoval slovesne ure, kakor da se ima tudi meni takrat zgoditi čudo. — Peli so „Te Deum“, bilo je lepo, pa ni bilo vse in šele potem, ko je zadonela nežna in prikritega veselja polna „Sveta noč“, šele potem je bilo zadoščeno otroku — to je bil višek vsake polnočnice mojih detinskih let. Ob tej pesmi mi je bilo toplo in prijetno — duša otrokova se je izprehajala v veseljstvu in videla skrivnosti, ki so ji bile sicer prikrite.

Ker vprav letos praznuje ta pesem svoj stoletni jubilej, naj sledi par besed nje postanka in zgodovine.¹⁾

Postanek te pesmi je bil dolgo zavit in skrivnostno tmino, odet v pravljico. Kdo še ni čital in slišal najrazličnejših večalimanj ganljivih zgodbic o skladatelju (ki pa je bil brez imena) in o neposrednem povodu, da je ravno za Božič (v letu „bilo je nekdam“) zložil to ljubko pesmico. O vsem tem so pisali povesti in črtice, ki pa spadajo vse skupno v kraljestvo fantazije, ki je hotela na vsak način tudi rojstvo tako ljubke, do srca segajoče pesmi na kakršenkoli način obrazložiti in notranje vtemeljiti, ker je manjkalo dejanskih podatkov.

Najbolj jasno in natanko nam vse razloži skladatelj sam, ki je ugotovljen nad vse dvome, namreč Franc Gruber, zborovodja in organist v Halleinu, v pismu iz leta 1854.

Dan pred Božičem l. 1818. je prišel k njemu, Gruberju, ki je bil takrat učitelj v Arnsdorfu na Solnograškem, pomožni duhovnik Jožef Mohr iz bližnjega Oberndorfa, kjer je opravljal Gruber tudi mesto organista.

¹⁾ Prim. Franz Peterlechner „Stille Nacht, heilige Nacht“, die Geschichte eines Volksliedes. Linz. Verlag Qu. Haslinger.

Prinesel mu je besedilo božične pesmi, češ naj Gruber to besedilo vglasbi, da se more pri polnočnici izvajati. Gruber mu željo izpolni in pri polnočnici v farni cerkvi sv. Nikolaja v Oberndorfu sta pela on in Mohr pesem dvoglasno s spremljevanjem kitare, zadnje štiri takte je ponavljal mešani zbor.

Spremljevanje cerkvi tako malo primernega instrumenta je opravičiti z okolnostjo, da v cerkvi sv. Nikolaja v Oberndorfu takrat niso imeli rabnih orgelj. Pesmica, ki je bila i po skladateljem mnenju preprosta, se je razširila na Tirolsko, odkoder je zašla tudi v Nemčijo.

Tako prilično nam pripoveduje skladatelj sam.

Imamo tu slučaj ponarodele, pravzaprav že mednarodne cerkvene pesmi, pri kateri nikdo več ne misli na skladatelja, pesmi, ki nam je takorekoč že od mladega zapisana v srce. Tiskana je bila „Sveta noč“ prvič leta 1840. kot narodna pesem; skladatelj je bil takrat kakor še dolgo potem povsem neznan, deloma pa so jo pripisovali Mihaelu Haydnu, bratu slavnega Jožefa Haydna in tudi raznim drugim skladateljem.

Kje tiči vzrok, da je ta skladbica tako naglo našla pot med ljudstvo, govorila do nedolžnih in dovtetnih src — odkod ta njen čar?

Kdor jo samo kritično presoja, bo skoraj gotovo razočaran večalimanj. Pesem je po svoji strukturi kar najbolj preprosta, nima v harmoničnem oziru prav nobenih posebnosti in nudi tudi melodično malo znamenitega. Harmonično je skladbica komaj malo razširjena kadenca I, IV, V, I. Še to ne povsem; mesto da bi se razživila na dominantni, prevlada srednje štiri takte izključno spodnja dominantna. Pa ravno to ji daje ono milino, nežnost in mirnost, saj ni na nji prav nič krepkega, zanositega, je le pastirska idila, mehko liričnega značaja. In ravno zato je našla pot v ljudska, predvsem otroška srca. Z enostavno harmonijo ne dela nobenih tožkoč in mehkobna melodijoznost nas v skrivnostnem božičnem času nehote preyzamē.

Da v bogoslužje naravnost pesem ne spada, o tem ni treba skoraj govoriti, ker je že po svojem besedilu namenjena le za polnoč in je takrat itak že slovesna peta sv. maša, pa tudi sicer ne bi bila za službo božjo porabna, ker jo pač ne moremo spraviti v sklad z nazori, ki jih imamo dandanes o cerkveni glasbi.¹⁾ Pa kjub temu naj se glasi vsak Božič in oznanja „sveto in blaženo noč“. Najbolj primerno je, da se poje takoj po jutranjicah pred sv. mašo, kakor se spominjam tudi jaz, da sem jo vedno slišal in takrat bo gotovo vsem, tudi nam odraslim, vzbudila spomine na prelepa mlada leta, ko smo z veseljem in strahom hkrati pričakovali polnoči in rojstva božjega deteta.

Ta pesem je v nekem pomenu otroška božičnica, tako preprosto-naivna, tako lahka, skoraj brez moči bi rekel da je. Povsem primerna

¹⁾ Če sta jo Gruber in Mohr pela v cerkvi in še celo s spremljevanjem kitare, nam je to le dokaz, kako malo resno in umetniško so takrat sodili o cerkveni glasbi. In če jo še dandanes splošno pojo po nemških alpskih deželah pri maši — polnočnici, nas to nič ne vznemirja. Mi imamo svoje cilje, gremo pravo pot.

otroškemu čustvovanju in pojmovanju, ki ne zajde v globočino, ampak se resnice in čuvstva le bolj rahlo dotakne. Tako imamo tudi tu le omiljen izraz božične radosti, je to tiho in prikrito veselje, ki se igra v srcu, ki mu pa ne damo duška in razmaha.¹⁾

Pa kako, da se danes v „Glasbeniku“ razgovarjamo o pesmi, ki je stara, jo celo hvalimo, kljub temu, da ni kar nič „moderna“ . . . Kako to? —

Ni to nikako neskladje, ne! Da ne bo kakega nerazporazumljenja, prevdarimo, da je vsaka pesem in umetnina sploh v kolikortoliko otrok in sad svojega časa in tako tudi naša pesmica. Razumeti moramo, kako je nastala, da se je porodila v mehkega pričakovanja polnem predbožičnem dnevu in da ji je skladatelj ravno v tem, ko ni nameraval vstvariti nikakega umotvora, dal ono milo in sladka moč, ki jo ima naivno-odkrita beseda. In v tem svojem nekompliranem čustvovanju in otroški preprostosti, ki neodoljivo učinkuje na mlada srca, ima pesem svojo zjamčeno eksistenčno pravico, ki ji je nikdo ne more kratiti in — če je primerno razsoden in kritičen — tega tudi hotel ne bo. Skladajte pa danes pesmi po vzorcu „Sveta noč“, blamirali se boste prav gotovo in ne dosegli niti sence tistega uspeha.

Potem bi pomislili še to — :

Narodna pesem je lepa, zelo lepa, brezdvomno nam ugaja, najde odmeva v naših srcih — pa zato vendar-le še ne moremo zahtevati, da začno naši priznani pesniki zopet zlagati edino le kitice štirivrstične z rimami „fant“ in „gvant“. Vemo zagotovo, da bi tu prenehala umetnost in vendar je tudi narodna pesem umetnost svoje vrste.

V polni meri in z vso pravico obrnemo slučaj lahko tudi na glasbo in skladanje v „ljudskem slogu“.

Oboje je umetnost, ta, za katero se mi trudimo, in ona, ki smo jo podedovali za svojimi očeti in dedi. Sta različne vrste in vsaka ima pravico obstoja; Je nepodučen ali pa nerazsoden človek bi mogel to dejstvo tajiti. Gotovo pa je tudi, da prida naša mlada umetnost šele potem do polnega razcvita in vsestranske veljave, ako se elementi narodne umetnosti, v našem slučaju narodne pesmi, izpopolnijo po vseh pridobitvah moderne tehnike, harmonične pestrosti in mnogoterosti, da je ves mnogostrani moderni aparat kljub temu, da je mednaroden, vendar opojen s pristnim narodnim, domačim duhom. — Da bi pa umetniška vprašanja splošno reševali po merilu, običajnim pred rodovi, bi bila neodpustna zmeta.

Kljub vsemu bomo pa še radi poslušali „Sveto noč“, predvsem nedolžna nedorasla deca, pa tudi mi vsi, če nam bo dano zdaj in še kate-rikrat doživeti praznik Jezusa novorojenega.

¹⁾ Po mojem osebnem okusu tudi ne najdemo v tej pesnici mesta, ki bi se smelo le vsaj „mf“ peti, „pp“ in „p“ in komaj malo krepkejše niansiranje zadostuje popolnoma in se mi zdi tudi v duhu skladbe utemeljeno, čeprav predpisuje Gruber zboru, ki ponavlja zadnje 4 takte, „f“.

Nekoliko spominov iz vojnega ujetništva.

Anton Tramte.

L. 1910. in 1911. sem pohajal orgljarsko šolo v Ljubljani. Takoj naslednje leto sem bil potrjen k vojakom, k 17. pešpolku v triletno službo. L. 1914. pa je izbruhnila svetovna vojska. Odriniti je bilo treba v Galicijo. Kaj sem tu doživel, ne bom popisoval, pač pa nekoliko spominov iz ujetništva, ki sem vanj prišel 30. dec. 1914. Bil sem z mnogimi drugimi tovariši vred od Rusov vjet, in gnan v Rusijo. Godilo se nam je slabo; noč in dan smo hodili in še le čez tri dni smo komaj enkrat dobili malo kruha. Zelo utrujeni smo prišli do mesta Lvova. Tu smo ostali eno noč, drugi dan pa korakali naprej v Brodi in od tam dalje proti Rusiji. Bil sem zelo lačen, pa sem zapustil svoj oddelek v Brodi in šel sam čez mejo, ki je bila tam blizu. Ko sem prišel v prvo vas na Ruskem, sem šel prosit kruha. In ker so tiste dni na Ruskem ravno Božič obhajali, so mi dali vsega dosti, tako da sem lahko še drugim dal.

Ko smo se pri našem oddelku zopet vsi sešli in se je poleg nas še drugih nabralo za en transport, smo se odpeljali v Kiev, glavno mesto Ukrajine. Tu so nam vse pobrali, n. pr. odeje, posode, knjige, sploh vse, razun kar smo imeli na sebi. Brez odeje v mrzli rški zimi — ni bilo kaj prijetno. Čez dva dni smo se iz Kieva odpeljali v mesto Kazan. Vozili smo se 18 dni. V Kazanu so nam odkazali stanovanje, da se Bog usmili. Bila je neka pivovarna. V nji smo zmrzovali in se pokorili tri dni in tri noči. Odtod so nas odpravili v Sarapulj v Vjatski guberniji. Od Kazana do Sarapulja je 360 km. Celo to dolgo pot smo hodili peš; vlekla se je 21 dni, in to meseca januarija in februarija, torej v največji ruski zimi. Mnogo izmed naših ljudi je med to potjo vsled hudega mraza pomrlo. V Sarapulju so nas spravili v taborišče in nas držali tri mesece. Ostali del leta 1915 smo delali pri železnici in sicer dan na dan, tudi ob nedeljah. Plačevali so nam po 20 kopejk na dan, tudi hrane je bilo dovolj. L. 1916 so nas krog 100 mož prestavili v Donsko oblast h kozakom v mesto Urjupin. Kar je bilo med nami poljedeleev, so šli h kmetom služiti, profesionisti pa so ostali v mestu, med njimi tudi jaz. Ker pa za me niso imeli primernega dela, so mi dovolili, da si lahko dobim stanovanje in delam, kar hočem. Res sem si poiskal stanovanje, eno sobo, ki mi je služila za delavnico in spalnico; z mano sta stanovala še dva Čeha. Dela sem imel dovolj; zakaj v dotičnem mestu ni bilo nikogar, ki bi glasbene instrumente popravljal. Kot samouku se mi je delo jako dobro obneslo. Popravljal sem n. pr. klavirje, pianine in jih uglaševal po gledališčih, kinoglediščih in kjer je bilo sploh treba. Naredil sem celo dva nova harmonija, jezičke za nju naročil iz neke petrogradske tovarne. Popravljal sem tudi stare ročne harmonike, na katere zlasti kozaki mnogo igrajo, dalje gramofone. Celo pisalni stroj sem dobil v popravo. Tudi to mi ni delalo posebnih preglavic, saj sem imel vso pripravo za mizarsko in ključavničarsko delo. Glasbenih instrumentov je bilo v mojem stanovanju vedno dosti na razpolago, tako da smo vsako nedeljo imeli majhen domač koncert.

Ob takih prilikah se je nabralo vedno dosti ljudstva, ki je prišlo poslušat našo glasbo. Tudi meni je bila glasba v največje veselje; nudila mi je v v ujetništvu mnogo zabave in tolažbe in ker sem lahko vsak dan igral, nisem čisto vsega pozabil, kar sem se v Ljubljani v orgljarski šoli učil.

L. 1917 so se razmere na Ruskem močno premenile. Carstvo je padlo, boljševiki so dobili večjo moč. Bilo je nemirno in neprijetno življenje. Tudi moja delavnica ni bila več varna. Razdejati so mi jo hoteli, a ne kozaki iz mesta, temveč vaški. Zato sem od tukaj ubežal v Kijev. V Kijevu sem živel popolnoma sam za se, nobena oblast ni vedela za me, in tako sem preživel 9 mesecev, dokler se nisem 4. marca 1918 vrnil v domovino. 7. marca sem bil že na starih avstrijskih tleh, a domov ni šlo tako gladko, kajti v Galiciji so me pridržali en cel mesec in potem še nekaj časa pri kadru, tako da sem mogel na dopust oditi še le 17. aprila. Dovoljenje doma ostati sem imel pa do 14. maja, kar je bilo seveda zame kot bivšega večletnega ujetnika primeroma zelo malo.

Doma sem kmalu dobil delo. Popravil sem na več krajih orglje in nekaj harmonijev. Po vojski upam, da bom mogel z delom, ki sem se ga lotil, še bolj napredovati in bom v tem delu, ki mi tolikanj ugaja, dosegel svojo srečo.

Na Bučki, župnija Škocijan pri Mokronogu, meseca kraja 1918.

Organistovske zadeve.

a) H gmotnemu vprašanju organistov in cerkvenih pevovodij.

Ker je stara Avstrija razpadla, je samo po sebi umevno tudi zagotovitev draginjske doklade organistom iz cerkvenim pevovodjem od strani prejšnje vlade izgubila svoja tla. Sedaj se nam bo treba v tem oziru obrniti na Jugoslavijo. Ob primerni priliki se hočemo tudi organisti predstaviti naši novi materi in ji priporočiti svoje težnje.

b) Podporno društvo organistov in pevovodij s sedežem v Ljubljani.

Škofijsko podporo za l. 1918 so razun že v prejšnjih številkah „C. Gl.“ omenjenih organistov dobiti v zadnjem času še sledeči trije člani: Luka Sevnik, Šent Jurje pri Grosupljem, 100 K, Roman Kramaršič, Šent Jernej, 100 K, in Ivan Bolé, Brezje 100 K. — Društvo je koncem meseca novembra razposlalo p. n. podpornim članom položnice za prispevke v l. 1918. O tozadevni nabirki bomo poročali prihodnjič.

Pregled cerkvenoglasbenih listov.

Sv. Cecilija, 1918. 6. — Orgulje glasovitih umjetnika po crkvama u Dalmaciji (Mons. Frane Bulić); Rimsko-latinska i bizantinsko-slavenska svečana služba Božja (dr. Oton Drinkwelder); Prilozi k povijesti melodije. Dr. Robert Lach: „Studien zur Entwicklungsgeschichte der ornamentalen

Melopöie. — Referat (Božidar Širola); Poslije izdanja „Vaticanae“ (Franjo Dugan); Antun Foerster. O osamdesetj godišnjici njegova narodjenja (Janko Barlè); Šandor Bosiljevac (Don Juraj Dulčić); Popijevke kavkaskih i tatarskih plemena (Božidar Širola); Naši dopisi; Glasbena literatura; Razne vijesti; Nek je svašta; Iz Cec. društva. — Glasbena priloga prinaša sledeće skladbe: O pastiri, vjerni čuvari, stara hrv. božična pjesma, harm. Franjo Dugan, Uspavanka malome Isusu, stara božična pjesma iz Lupoglava, harm. Franjo Dugan, Na sveta tri kralja, božična pjesma ugarskih Hrvata, harm. Franjo Dugan. — Sv. Cecilija izhaja po šestkrat na leto in stane z glasbeno prilogo vred 8 K, za šole in dijake 5 K. Urednik lista: stolni kanonik Janko Barlè, ravnatelj nadbiskupske pisarne u Zagrebu, urednik glasbenih prilog: prof. Franjo Dugan.

Cyrill. 1918. 8. in 1918. 9. — Kliment Bosák (D. O.); Odprite slepeem cerkve! (Antonin Srba); Bronasti in jekleni zvonovi (Filip Schubert); Kancional Franusov (Dr. D. Orel); Obecna Jednota Cyrillska, za češkoslovaški jezik po bogoslužju; Vabilo na redni občni zbor Občine Jednote Cyrillske v Pragi; Reforma liturgije in liturgičnega petja (D. O.); Kaj je razumeti pod besedo „v narodnem tonu?“ (Jos. Kuhn); Češkoslovaškim izdelovateljem orgelj (D. O.); Glasbeni arhiv minoritskega samostana sv. Jakoba v Pragi (Emil Troldra); Svetno petje na našem Slovaškem (dr. Al. Kolisek); Kolednica s Turnovskega (Jos. Kuhn); Cirilsko delovanje; Razna poročila. — 9. štev. Cyrilla je prinesla kot glasbeno prilogo češko narodno himno „Kde domov můj?“, zložil Fr. Škroup, za mešani zbor priredil prof. V. Vosyka. — Cyrill izhaja po desetkrat na leto in stane 5 K. Naroča se pri Obecní Jednoti Cyrillski v Pragi, 1370—II.

Dopisi.

Přemysl, 21. XI. 1918. G. urednik! Zelo se mi dopadajo številke Cerkvenega Glasbenika, zlasti pa razlaga cerkv.-glasbene liturgike. Lep in poučen je tudi članek „Cerkveno in društveno petje“. Skoraj isto se godi pri nas.

Zelo obžalujem, da mi ni mogoče bivati med Vami na občnem zboru, kjer bi lahko toliko lepih reči slišal o cerkv. petju, ki jih bo govoril preč. kan. dr. Kimovec.

Upam, da Vas bo zanimalo izvedeti nekoliko o naši orgljarski šoli. Zelo težke čase preživljamo to leto! Previdnost božja pač čuva nad nami, da moremo vzgojevati 80 fantov. To leto smo sprejeli 21 novih orgljarskih učencev. Imamo že tri razrede; prvi šteje 21, drugi 15, tretji 6 učencev iz raznih galicijskih škofij. Predmeti so pa: latinščina, poljščina, verouk, liturgika, računstvo, teorija glasbe, teorija petja in vežbanje glasu, gregor. koral, ljudsko petje, harmonija, instrumentacija, pouk o orgljah, igranje na klavirju, harmoniju in raznih instrumentih. Imamo 8 klavirjev, 8 harmonijev, enega s pedalom, 1 orglje in 78 raznih instrumentov za orkester in godbo. Poleg glasbenih predmetov ima vsak učenec priložnost naučiti se še kakega praktičnega predmeta: ekonomije, vrtnarstva, krojaštva ali knjigovodstva. Pouk traja tri leta, krojači pa morajo ostati še eno leto več.

Lepo smo pričeli šolsko leto, toda kmalu se je zasukalo drugače. Pred kratkim so Ukrajinci zavzeli naše mesto. V ponedeljek 11. IX. je v mestu dve uri divjala strašna bitka. Topovi, strojne puške, granate, vse je grmelo. Vendar pa smo z zelo malimi

izgubami osvojili mesto, in sedaj smo hvala Bogu mirni. Lvov je že tudi v naših rokah. Samo via Přemysl — Stryj se še močno pretepajo. Kaj bo, še ne vemo.

Končam svoje pismo ter Vas prisrčno pozdravljam. Udani

prof. Janko Źzepka.

Škocijan pri Turjaku. Te dni smo se pri nas pričeli učiti Griesbacherjevo „Missa Stella maris“. K skušnji so prišli sami alti, soprani so bolni. Španska je v dobrih treh tednih pobrala 25 faranov. Requiem pojem že nekaj časa vsak dan. Na zahvalno nedeljo je bila pridiga o Jugoslaviji, pa se nismo mogli zdržati in smo navdušeno zapeli po Te Deumu „Lepa naša domovina“. Farani pravijo, da je pesem lepša kot c. 2. arska. Naši fantje pevci prihajajo, kor se bo oživil. Źal, da nekaterih ne bo nič več. Novih božičnih pesmi primanjkuje. Dozda smo vsako leto med vojsko podložili starim božičnim pesmim kak nov vojni tekst, primeren žalostnim časom. Pesnik Silvin Sardenko nam je poslal za pesem „Glej zvezdice božje“ sledeče besedilo:

Oj bratje — bojniki
mirujte nocoj,
sprejmite Gospoda
miru med seboj.
Vsak bodi med vami
ponižen pastir,
nad vaše domove
povrne se mir.

Pa letos hvala Bogu že ne bo več treba takega vojnega teksta podlagati, ker vojska je minula. — Tri fante od naše godbe je dal bivši cesar lepo poučevati v vojaški godbi. Smo prav hvaležni bivšemu carju. Pri velikonočni procesiji upamo nastopiti z dobro godbo. Ig. Hladnik nam je napravil koračnice, sestavljene iz znanih velikonočnih pesmi.

Anton Marolt, org.

Trnovo na Notranjskem. Pregledal sem sicer nekaj letnikov „Cerkv. Glasbenika“, pa nikjer nisem našel nikakega poročila o tukajšnjem cerkvenem petju. Imel sem namen že preje poročati o trnovskem cerkvenem petju, pa sem vseeno odlašal. Ker pa me je zadnjič g. urednik naprosil, naj bi sporočil, kakšno je cerkveno petje v Trnovem, mu pač rad ustrežem.

Kakor povsod, tako se tudi na trnovskem koru pozna vojska; zlasti še, ko niti orgljam ni prizanesla. Najtežje je seveda povsod z moškimi glasovi, pa vendar imam dva izvrstna basista in enega tenorista, le Źal, da ne prihajajo vsako nedeljo na kor. Soprani so štirje, ki so vsi brez razlike v resnici krasni, kakor tudi vsi trije alti. Cel zbor torej šteje, kadar je popoln, 10 moči.

Latinskih maš znamo 9 in sicer: Kempter, Lat. Messe; Pogačnik, Missa in hon. s. Josephi; Chlondowski, M. in h. s. Stanislai; Zangl, Antonius Messe; Schweitzer, Schutzengelmesse in Kind Jesu-Messe; Haller, Missa tertia za dvoglasen ženski zbor; Sattner, Missa seraphica in pa H.adnikovo. Za ofertorij smo peli ob večjih praznikih Wagner, Jubilate ali Müllcr, „O Dcus“ ali pa Nedved, „Bone Deus“.

Slovenske pesmi smo rabili menda iz vseh zbirk. Zastopan je Premrl, Sattner, Foerster, Adamič, Hribar, Gerbič, Mihelečič, Hladnik in še mnogo drugih.

To bi bilo v splošnem nekako vse. Skušnje smo imeli navadno dvakrat na teden, včasih pa tudi večkrat, in vedno so gdč. pevke z veseljem prihajale. Kadar je bil zbor popoln, smo pač lahko proizvajali tudi težje moderne skladbe. Mašne pesmi slovenske smo skoraj popolnoma opustili in peli raje kake druge primerne pesmi.

Vesel sem bil tako lepega, tako dobrega zbora kot je bil trnovski. Naj bi se tudi še naprej tako lepo razvijal in poviševal cerkvene slovesnosti, da bo lahko v ponos celi reški dolini.

Ivan Mevželj.

Razne reči.

Δ Jugoslovanski škofje za slovansko bogoslužje. Jugoslovanski škofje, zbrani 27. nov. l. 1918 na sestanku v Zagrebu, so pooblastili zagrebskega nadškofa, naj čim preje v imenu vseh vloži na sv. Očeta prošnjo za dovolitev liturgije v slovanskem jeziku in sicer sv. maše v staroslovenskem, drugih obredov pa v živem narodnem jeziku.

Δ V ljubljanski stolnici se je na praznik vseh Svetnikov (1. nov.) vršila ob nastopu nove Narodne vlade slovesna zahvalna služba božja. Po slovenski pridigi prevz. gospoda škofa dr. Ant. Bon. Jegliča so na koru izvajali Premrlovo pesem na čast vsem Svetnikom, pri sv. maši Brosigovo mašo v F-molu, Foersterjev gradual in Griesbacherjev ofertorij, po sv. maši Sattnerjev Te Deum in hrvatsko „Posvetitev domovine presv. Srcu Jezusovemu“. — Pri slovesni zahvalni službi božji 15. decembra o priliki ujedinjenja vseh treh jugoslovanskih rodov: Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno jugoslovansko državo se je izvajala Sattnerjeva Missa seraphica, Premrlov Te Deum in narodna himna „Lepa naša domovina“.

Δ Urednik „Novih Akordov“ dr. Gojmir Krek se je preselil v Ljubljano.

Δ Slovenska krščanska socialna zveza je otvorila zadnji čas v Ljubljani razne poučne tečaje, med temi tudi glasbeno šolo, ki jo vodi kanonik dr. Kimovec v orglarski šoli v Alojzijevišču ob četrkih od pol 8. do pol 9. ure zvečer.

Δ V Ljubljani v Narodnem gledališču je kot operni šef in dirigent oper nastavljen Hrvat Friderik Rukavina, kot kapelnik operete pa Slovenec Janko Ravnik. Opero so otvorili s Smetanovo „Prodano nevesto“, opereto z Messengerjevimi „Michujevimi hčerkami“.

Oglasnik.

Jos. Runjanin: **Lepa naša domovina.** Za mešani zbor priredil St. Premrl. Založila Kat. Bukvarna. Cena 60 vin.

Do sedaj smo pogrešali prireditve naše jugoslovanske himne za mešani zbor. Pričujoča prireditev prinaša poleg prve od treh Mihanovičevih kitic hkrati novo katico našega pesnika Silvina Sardenka; molitev za blagoslov domovine. S tem dodatnim bešedilom se himna vsled dovoljenja preč. kn. šk. ordinarija ljubljanskega sme odslaj pri domovinskih svečanostih peti tudi v cerkvi. Nova kitiča se glasi sledeče:

Blagoslov naj se razliva
v tvojih poljih in lesovih,
Bog ljubezni naj prebiva
v tvojih selih in domovih.
V božjem dihu, v božjem varstvu
tvoja ladja varno plava.
Mir s teboj po vsem vladarstvu,
tvojim sinom večna slava!

Koncertna poročila.

Koncerti v Ljubljani. — 25. okt. je v „Tonhalle“ koncertiral izborni pianist Alfred Hoehn. — 16. nov. se je vršil v „Unionu“ koncert Glasbene Matice na čast srbskim junakom. Srbske častnike in vojnike, ki so prisostvovali koncertu, je pozdravil v kratkem nagovoru predsednik Matice dr. Vi. Ravnihar, v daljšem, poetično sestavljenem govoru pa prof. Ilešič. Po odzdravu srbskega podpolkovnika Švabića je moški zbor zapel srbsko himno. Spored koncerta je bil — če izvezemo dva moška

zboru: Fr. S. Vilharjev „Slovenec, Srb, Hrvat“ in Davorin Jenkov „Što čutiš, Srbine tužni?“ — ponovitev sporeda dr. Krekovich akademij. Obnesel se je kar najlepše. — 8. dec. je glasb. društvo „Slavec“ privedilo v „Unionu“ ljudski koncert. — 9. dec. so v „Unionu“ koncertirali trije laški glasbeniki: dva pevca in en pianist.

† Msgr. dr. Evgen Lampe.

16. dec. je po daljšem bolehanju preminul kanonik ljubljanskega stoln. kapitelja msgr. dr. Evgen Lampe. Dolžnost nas veže, da se pokojnika spominjamo tudi v našem listu. Bog mu je podelil izredno mnogo talentov, med drugimi tudi za glasbo. Pečal se je z njo še kot gimnazijec in kot osmošolec igral pri šolskih mašah v nunski cerkvi na harmonij. V semenišču je bil član bogoslovnega Cec. društva, v l. 1895/96 društveni blagajnik. V Marijanišču, kjer je bil njegov stric dr. Fran Lampe vodja, je ob raznih hišnih prireditvah, zlasti pri svojčas tako priljubljenih božičnicah večkrat sodeloval na klavirju. Kot stolni vikar je poučeval bogoslovce v koralnem in figuralnem petju. Od l. 1899 do 1908 je bil odbornik Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo. Rad se je udeleževal cerkvenoglasbenih sestankov ter se zanimal za težnje organistov. „Cerkveni Glasbenik“ l. 1894 je prinesel njegovo temeljito razpravo o najstarejših slovenskih pesmaricah. „Dom in Svet“ (1901. 2) je objavil njegovo skladbo „Pri zibeli“, pesem za en glas in klavir. Zelo marljivo in duhovito je pisal v „Dom in Svetu“ razne ocene o koncertih in novoizšlih domačih skladbah. Kot kanonik je pri slovesnih sv. mašah krasno popeval koral; tudi za tradicionalni ritem je imel fino uho ter ga izvrstno pogodil. — Njegovih zaslug na drugih poljih se tu ne dotikamo. So brezdvomno velike in neoporečne. — Pri veličastnem pogrebu dne 18. dec. ob treh pop. mu je oktet ljubljanskih gg. bogoslovcev zapel tri žalostinke, Miserere in Libera. R. I. P.

Ob koncu leta.

Ob zaključku 41. letnika „C. Gl.“ si usojamo cenjene naročnike predvsem prositi oproščenja, ker nam letos ni bilo mogoče z glasbenimi prilogami postreči v tisti meri kot prejšnja leta. Tudi današnja številka žal ne prinaša priloge, dasi smo jo že parkrat naznanili in obljubili. Takoj ko jo dobimo z Dunaja, jo bomo posebej razposlali. Prihodnje leto — upamo — nam bo mogoče v tem oziru biti točnejšim, ker se bo glasbena priloga tiskala v Jugoslaviji.

Zahvaljujoč vse gg. sodelavce za sodelovanje pri našem listu, se jim priporočamo tudi za v bodoče. Enako prosimo vse cenjene naročnike, naj ostanejo listu zvesti in naj mu skušajo pridobiti še novih prijateljev.

Vsled neprestano rastočih tiskarskih stroškov smo prisiljeni ceno lista zvišati. Cerkveni Glasbenik stane odslej letno 8 K., za dijake 5 K. Prilagamo poštno položnico.

Vesele božične praznike in srečno novo leto!

Uredništvo in upravništvo „Cerkvenega Glasbenika,“

Odgovorni urednik lista in glasbene priloge **Stanko Premrl**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska „Zvezna tiskarna“

